

trolig korrekt. Men det ville vært en presse med mye mindre innholdsmessig bredde og mangfold uten aviser som Klassekampen, Vårt Land og kanskje også Dagens Næringsliv (som i en periode etter transformasjonen fra Norges Handels- og Sjøfartstidende) dekket sitt driftsmessige underskudd med statlige tilskudd.

Han kan også gripe fatt i den aller største posten i den statlige sektoren av medieøkonomien – finansieringa av NRK, som Mediestøtteutvalget etter oppdragsgiverens mandat ikke fikk vurdere, noe som den private delen av mediesektoren var svært lei for. I undertittelen går det fram at boka er ment å skulle være «en innføring i mediepolitikk». Den er kanskje litt for snever og selektiv til å dekke denne ambisjonen. Men den belyser mange viktige mediepolitiske spørsmål på en aktuell og interessevekkende måte.

Helge Østbye, professor

Institutt for informasjons- og medievitenskap, Universitetet i Bergen

E-post: Helge.Ostbye@infomedia.uib.no

Lavmælt og grundig om lavmælt og grundig journalist

Sidsel Meyer

Dagmar Loe: reporter.

Oslo: Happy Jam Factory, 2011

Dagmar Loe – Reporter, er tittelen på Sidsel Meyers bok om en journalist som gjennom tre tiår i NRK-fjernsynet har satt tydelige spor etter seg. En dekkende tittel, siden det er yrkesutøveren mer enn personen Dagmar Loe som fremtrer i denne biografien. Det er slik en utypisk NRK-profil som har fått sin bok. De store bokstavene kommer ikke fra Dagmar Loe selv, men fra den imponerende produksjonen av reportasjer og programmer som var en del av sin tid, og som i ettertid stikker seg ut i NRKs rikholdige arkiv.

Det er mange grunner til å trekke Dagmar Loe frem i lyset. Det har da også vært gjort i flere sammenhenger. «Hun gjør grundig arbeid i en tid da tendensen går mer og mer i retning av det kjappe og overfladiske», sitatet er fra begrunnelsen da hun ble tildelt Narvesenprisen for 1988. I 1993 mottok hun Fritt Ords Honnør «for dristig, undersøkende journalistikk og uselviske arbeidsmetoder i norsk presse og Norsk rikskringkasting.» For den som skal forske på utviklingen av journalistikken i NRK-fjernsynets nyhets- og aktualitetsprogrammer er hun en viktig skikkelse. Du finner henne i litteraturens fotnoter og stikkordsregistre, men her får vi endelig et dypere innblikk i hele hennes journalistiske virke.

Som journalist i NRK under monopoltiden var det vanskelig å ikke komme i kritisk søkelys. Det opplevde Loe i ved flere anledninger, men det er ikke mange reportere som har erfart å få navngitt kritikk fra Stortingets talerstol. Når Dagmar Loes navn dukker opp i forskningsarbeider og litteratur er det gjerne disse kontro-

versielle sakene som er på dagsorden. Det er derfor en styrke ved denne boken at den også får frem bredden i, og omfanget av det journalistiske arbeidet til Loe. For det er journalistikk det handler om. «Dypest sett er (...) dette en bok om journalistikk» står det i innledningen. Og vi blir presentert for en profesjonsutøver som virkelig lever opp til journalistrollens idealer, med stikkord som samfunnsansvar, nysgjerrighet, vesentlighet og etikk.

Fortellingen om Dagmar Loe er lagt opp kronologisk. Det gir en god oversikt, men samtidig fortøner noe av stoffet seg litt som et pliktlop. Selvfølgelig er det viktig å få frem at Dagmar Loe er født inn i arbeiderbevegelsen i Norge, og at det kom til å prege hennes virke gjennom livet. Men i første del av boka blir det litt mye om Arbeiderpartiet og faren Olav Scheflo. Det kan en stund nesten virke som om det er hans historie som skal fortelles. Dagmar Loe kunne kanskje selv ha fått entret scenen i sterkere grad på flere av de første sidene for å markere at det er hennes liv og hennes tid det her handler om. Særlig fordi mange av de som kommer til å lese boka ikke har noe forhold til Loe i utgangspunktet.

Oppvekst med en sentral presseman i arbeiderpressen som far har nok vært bestemmende for mye i Dagmar Loes liv, men dette stoffet kunne godt vært presentert noe mer konsentrert, selektivt og gjerne i tilbakeblikk. Når man først går inn på Olav Scheflos rolle arbeiderbevegelsen vil det måtte ta både plass og oppmerksomhet. Halvannen side brukes for eksempel på et sitat fra Einar Gerhardsens erindringer. Interessant og viktig stoff, men det tøyer samtidig kanskje rammen for denne biografien.

Barndom med orkesterplass til klassekamp og kulturkamp. Ungdom med krigsutbrudd, motstandskamp og Grini-opphold, var noe av ballasten Dagmar Scheflo hadde da hun i mai 1945 startet som kontorhjelp i Arbeidernes Pressekontor i Oslo. Etter hvert ble det også journalistisk arbeid. Hun har et kortvarig ekteskap med journalist Gunnar Hernæs i Arbeiderbladet, men mer enn det får vi ikke vite om den saken.

Godt hjulpet av sin partibakgrunn får hun stilling som journalist i bildebladet *Aktuell*, i 1951, og samme år gifter hun seg med Erik Loe. Det vi allerede aner om kjønnsroller i arbeidslivet på femtitallet blir her beskrevet med konkrete eksempler. Meyer viser hvordan Loe både tilpasser seg rollene, men samtidig bryter ut av dem gjennom valg av temaer og vinklinger i sine arbeider.

«Jeg vil ikke merke at du har barn» var beskjeden Loe fikk fra redaktøren da hun kom tilbake på jobb etter sin første fødselspermisjon. Da det kom flere barn ble valget å forlate *Aktuell* til fordel for husmorgjerningen, men Dagmar Loe fortsatte sin journalistiske virksomhet som frilanser, og temaer om kvinnesituasjonen ble gradvis hyppigere i det stoffet hun leverte. Hun anmeldte Betty Friedans *The feminine mystique* i magasinet *Sosialistisk Perspektiv* i 1964. Boka ble en stor inspirasjon for henne.

Gjennom arbeidet i *Aktuell* fikk Loe en sterk bevissthet i forhold bildenes betydning i det journalistiske arbeidet. Vektleggingen av det visuelle var et tegn tiden, det samme var fremveksten av forbrukersamfunnet. Dagmar Loe begynte å frilanse i *Forbrukerrapporten* i 1961, da Eivind Otto Hjelle startet som redaktør og

introduserte journalistiske metoder og gjorde bladet til et suksessrikt forbruker-magasin. Dagmar Loe spilte slik også en rolle i utviklingen av norsk forbruker-journalistikk, og etter hvert som barna ble større gikk hun over i fulltidsjobb i magasinet.

Med Erik Loes notisbøker og andre kilder, gir Meyer oss et innblikk i hvordan det var for to engasjerte og aktive journalister å måtte håndtere «tidsklemma» i en tid uten den infrastrukturen med husholdningsmaskiner og barnehager vi har i dag. I Dagmar Loe møter vi paradokset med journalisten som prediker likestilling, men samtidig tar hovedansvaret for barn og hjem, et paradoks man ikke trenger å lete lenge etter i dag.

45 år gammel starter Dagmar Loe som reporter i Dagsrevyen. Eivind Otto Hjelle var nå nestleder i Dagsrevyen og hadde oppfordret henne til å søke stillingen. Meyer beskriver en journalist som får en bratt læringskurve i møte med et nytt medium, og som markerer seg både gjennom valg av temaer og vinklinger. Loe gir viktige bidrag til den journalistiske utviklingen av Dagsrevyen. Hun er også en representant for den engasjerte journalistikken, men uten å ville kompromisse når det kommer til presseetiske prinsipper.

Meyer gir eksempler på en rekke reportasjer og programmer som har Dagmar Loes fingeravtrykk. Hun satte nye og gjerne tabubelagte eller kontroversielle temaer på dagsorden. Tiden var moden for disse temaene, men noen måtte se dem og sette dem på dagsorden. Det ble Dagmar Loe, og hun gjorde det med bestemt-het og følsomhet både overfor temaene og de involverte personene. Hun ga de svake en stemme, og stilte myndighetspersoner til ansvar.

Det ligger et omfattende kildearbeid bak denne biografien. Meyer har fått tilgang til dokumenter fra familien Loes private arkiv. Her er det også materiale som har generell interesse, slik som brev fra seere. Det er foretatt en rekke intervjuer både av familiemedlemmer og kolleger. Over 300 fotnoter med referanser gir et solid inntrykk og er nyttig for de som skal jobbe videre med temaer fra etterkrigstidens norske mediehistorie. Det gjelder særlig for de som skal ta for seg utviklingen av journalistikken i tv, eller skal ta for seg medieutviklingen i et kjønnsperspektiv. Et annet tema er NRK sin rolle i utviklingen av velferdsstaten. Nettopp Dagmar Loes reportasjer og programmer var viktige for å synliggjøre svake grupper og sørge for at alle er inkludert i storsamfunnet.

Meyer er sympatisk innstilt overfor sitt studieobjekt, og det lett å forstå. Det er ikke mye kritikk å spore, men ett sted reises det tvil om det var riktig av henne å gjøre portrettintervjuet med Haakon Lie i forbindelse med hans 90-års dag i 1995. De som har betraktet NRK som ARK, vil nok ikke skifte mening etter å ha lest denne boka. Men det hersker ingen tvil om at Dagmar Loe lot profesjonsetikken gå foran partipolitikken.

Dette er en viktig bok om en viktig skikkelse i norsk mediehistorie. I sitt yrkesliv mislikte Dagmar Loe oppmerksomhet rundt sin egen person. Oppmerksomhet slipper man naturlig nok ikke unna i en biografi, men her er det likevel begrenset hvor tett vi kommer på hovedpersonen. Kildene får fortelle historien uten at det

blir stilt så många spørsmål, og bildet blir bare i begrenset grad fylt ut der kildene er tause. Dagmar Loe kunne nok vært tegnet med en mer markert strek, men samtidig kler den lavmælte fremstillingen hovedpersonen selv.

Geir Totland, studieleder for medier og kommunikasjon,
Bjørknes Høyskole
E-post: geir.totland@bjorkneshoyskole.no

Välskriven och lättillgänglig

Gunnar Iversen
Norsk filmhistorie
Oslo: Universitetsforlaget, 2011

I förordet till den första utgåvan av *Det store tivol: film og kino i Norge* skriver Sigurd Evensmo att hans framställning «er historien om den norske filmen – og ikke om de norske filmene.» Ca 45 år senare – och nästan exakt 100 år efter att den första norska långfilmen hade premiär 1911 – utkommer nu Gunnar Iversens *Norsk filmhistorie*, den första samlade översikten över norsk långfilms historia och därmed det första grundliga försöket att fylla igen en av de luckor som Evensmo lämnade.

Iversens långfilmshistoria vilar på grundvalen av en gedigen kännedom om tidigare historieskrivningar och en imponerande kunskap om det filmmaterial som behandlas. *Norsk filmhistorie* är genomgående välskriven och lättillgänglig men samtidigt fördjupande och rik på idéer och torde därmed tilltala såväl akademiker som en bred filmintresserad allmänhet.

100 år av norsk långfilm omfattar allt som allt ca 700 filmer och även om detta omfång är relativt blygsamt jämfört med motsvarande period i en del andra länder säger det sig självt att ett urval är nödvändigt. Iversens lösning är att koncentrera sig på filmer som är antingen unika eller representativa eller i vissa fall både och, vilket ger honom möjlighet att både belysa konstnärliga höjdpunkter och exemplifiera bredare strömningar, trender och tendenser.

Stort utrymme ägnas åt enskilda filmer som Iversen förtjänstfullt analyserar ur en mångfald av perspektiv. Filmanalyserna växlar dynamiskt mellan handlingsreferat, genomlysning av narrativa strategier och stilistiska grepp (inte sällan klippning och konstruktionen av det filmiska rummet) samt bredare tolkningar (gärna i termer av klass och/eller genus). Fördjupningen i enskilda filmer skänker insikter även till en läsare som inte är lika bekant med filmmaterialet som Iversen själv, och tillvägagångssättet är tveklöst att föredra framför den typ av «kataloghistoria» bestående av långa listor av exempel som vissa översiktshistorier tenderar att urarta till.

Iversens filmanalyser fungerar också som en guide till det bästa inom norsk långfilm och Iversen gör heller ingen hemlighet av att vilja putsa upp norsk films – i vissa läger och under vissa perioder – något skamfilade rykte. Bokens aktiva